

Nr 71

Skatteutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m. jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1971: 142 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 29 oktober 1971 föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogat förslag till lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m.

I propositionen föreslås nya bestämmelser om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter med anledning av den nya förmånsrättslagen, som träder i kraft den 1 januari 1972.

Författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag till

Lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 § Förmånsrätt enligt 13 § förmånsrättslagen (1970: 979) följer med fordran på

1. skatt och avgift, som anges i 1 § första stycket uppbördsförordningen (1953: 272), samt skatt enligt förordningen (1908: 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1958: 295) om sjömansskatt och kupongskatteförordningen (1970: 624),

2. skatt enligt förordningen (1959: 507) om allmän varuskatt och förordningen (1968: 430) om mervärdeskatt,

3. skatt eller avgift enligt förordningen (1908: 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, förordningen (1928: 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster, förordningen (1941: 251) om särskild varuskatt, förordningen (1943: 477) om skatt å vissa pälsvaror, förordningen (1948: 85) om försäljningsskatt, förordningen (1953: 396) om accis å fettemulsion m. m., förordningen (1953: 397) angående avgift för fettvaror som användas för framställ-

ning av fettemulsion m. m., förordningen (1956: 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall, förordningen (1957: 262) om allmän energiskatt, förordningen (1960: 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, förordningen (1960: 258) om utjämningsskatt å vissa varor, förordningen (1961: 372) om bensinskatt, förordningen (1961: 394) om tobaksskatt, förordningen (1961: 653) om brännoljeskatt, stämpelskatteförordningen (1964: 308), förordningen (1964: 352) om gasolskatt, förordningen (1966: 21) om särskild skatt på motorbränslen samt förordningen (1971: 170) om annonsskatt,

4. skatt enligt förordningen (1922: 260) om automobilskatt, kungörelsen (1934: 122) om skatt å motorfordon, som för tillfälligt brukande i riket från utlandet införts, kungörelsen (1951: 750) om saluvagnsskatt, förordningen (1963: 116) om trafikomläggningsskatt, kungörelsen (1964: 43) om skatt å automobil, som av utomlands bosatt person för tillfälligt brukande i riket här förvärvats samt traktorskatteförordningen (1969: 297),

5. tull samt avgift enligt kungörelsen (1960: 235) om avgift för växtskyddskontroll vid införsel av växter och förordningen (1968: 361) om avgift vid införsel av vissa bakverk,

6. avgift enligt förordningen (1952: 320) om prisregleringsavgift för fisk m. m., förordningen (1953: 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur, förordningen (1953: 374) angående reglering av utförseln av vissa slag av fisk och skaldjur m. m. samt förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område,

7. avgift, som anges i 1 § första stycket förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. samt avgift enligt lagen (1961: 300) om redareavgift för sjöfolks pensionering och förordningen (1968: 419) om allmän arbetsgivaravgift, allt i den mån avgift som här avses icke omfattas av 1.

Förmånsrätten omfattar ej restavgift och liknande avgift som utgår vid försummelse att redovisa eller betala fordringen och ej heller skatte- eller avgiftstillägg och förseningsavgift.

2 § Förmånsrätt föreligger även i fall då annan än den skatt- eller avgiftsskyldige är betalningsskyldig för skatten eller avgiften.

3 § Fordran på slutlig skatt enligt uppbördsförordningen (1953: 272) och fordran på slutlig avgift enligt författning, som anges i 1 § 7 denna lag, har förmånsrätt endast om den tidrymd till vilken skatten eller avgiften är att hänföra har gått till ända innan beslutet om egendomsavträde meddelades.

Med sådan fordran på skatt eller avgift på vilken förordningen (1862: 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer är tillämplig följer förmånsrätt endast om konkursansökningen gjorts inom fem år efter utgången av det kalenderår under vilket skatten eller avgiften skolat erläggas enligt lag eller författning eller, om särskilt beslut meddelats om betalningstid, enligt detta beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Motionerna

I detta betänkande behandlas

motionen 1971: 1565 av herr Sjöholm (fp), vari hemställs att riksdagen med antagande av propositionen 1971: 142 beslutar att i denna vidta den ändringen att 1 § sista stycket erhåller följande lydelse:

”Förmånsrätten omfattar även restavgift och liknande avgift som utgår vid försummelse att erlagga fordringen ävensom skatte- och avgiftstillägg och förseningsavgift.”

motionen 1971: 1579 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp), vari hemställs

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1971: 142,
2. att riksdagen, därest yrkandet ovan inte bifalles, beslutar, att förmånsrätten ej utströks att avse skatter och avgifter som är äldre än två år;

motionen 1971: 1580 av herr Levin (fp), vari hemställs att riksdagen avslår propositionen 1971: 142;

motionen 1971: 1581 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m), vari hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1971: 142,
2. att riksdagen för sin del beslutar, att 13 § skall utgå ur förmånsrättslagen (1970: 979),
3. att vederbörande utskott utarbetar erforderliga författningsändringar.

Utskottet

De nuvarande bestämmelserna i 17 kap. HB om betalningsordningen för fordringar vid utmätning och konkurs ersätts den 1 januari 1972 av förmånsrättslagen (FRL). Denna lag innehåller endast en allmän bestämmelse om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter. I prop. 1970: 142 med förslag till förmånsrättslag, m. m. uttalade föredragande departementschefen, att den närmare regleringen av förmånsrätten för skatter och avgifter borde ske vid sidan av FRL. Det i prop. 1971: 142 framlagda förslaget till lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m. får ses mot bakgrunden härav.

De i den förevarande propositionen föreslagna nya bestämmelserna innebär i huvudsak följande. Antalet förmånsberättigade skatter och avgifter utökas. Den tid, under vilken skatte- och avgiftsfordringar skall vara förenade med förmånsrätt, utströks från två till fem år. Förmåns-

rätt för slutlig skatt eller avgift skall föreligga endast, om det beskattningsår eller avgiftsår, till vilket skatten eller avgiften hänför sig, gått till ända före konkursbeslutet. Vidare utsträcks förmånsrätten att gälla även i de fall, då annan än den skatt- eller avgiftsskyldige är betalningsskyldig för skatten eller avgiften. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft samtidigt med FRL, dvs. den 1 januari 1972.

Under hänvisning bl. a. till departementschefsuttalet i prop. 1970: 142, att det s. k. skatteprivilegiet i huvudsak borde omfatta samma skatter och avgifter som f. n. och att förmånsrätten i stort sett borde begränsas på samma sätt som nu, yrkas i motionerna 1971: 1579, 1971: 1580 och 1971: 1581 avslag på förslagen i den förevarande propositionen. I sistnämnda motion yrkas dessutom att bestämmelsen i 13 § FRL skall utgå, vilket innebär ett fullständigt slopande av skatteprivilegiet.

Ingen torde kunna bestrida att skatter och avgifter är av utomordentlig betydelse för samhällsekonomin och att tillräckliga garantier därför måste finnas för att skatte- och avgiftsuppbörden blir så effektiv som möjligt. Härvid spelar av flera skäl, vilka närmare utvecklats i prop. 1970: 142, förmånsrätten i konkurs en viktig roll. Statsmakterna har därför vid sitt ställningstagande till FRL förra året i princip beslutat att skatteprivilegiet skall bibehållas. I motionerna har inte anförts några omständigheter som ger utskottet anledning förorda att detta beslut nu frånträds. Utskottet kan därför inte biträda förslaget i motionen 1971: 1581 om avskaffande av förmånsrätten för skatter och avgifter.

I motionerna har kritik riktats mot den i prop. 1971: 142 föreslagna utformningen av förmånsrätten. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att de bestämmelser, som f. n. reglerar förmånsrätten för skatter och avgifter, är otidsenliga och svårtillämpade. I förarbetena till FRL framhölls också att jämkningar av gällande regler i olika hänseenden kunde vara motiverade. Mot den bakgrunden är det knappast ägnat att förvåna, att de ändringar, som i propositionen föreslås för att anpassa bestämmelserna till gällande lagstiftning och samhällets krav på en effektiv uppbörd och indrivning, blivit tämligen omfattande.

Vid ställningstagandet till förslagen i prop. 1971: 142 bör man inte bortse från att det allmänna befinner sig i ett markant underläge jämfört med andra borgenärer dels därför att någon individuell prövning av den skatt- eller avgiftsskyldiges solvens inte kan ske vid uppkomsten av fordringen, dels därför att säkerhet endast i undantagsfall krävs för det allmännas skatte- och avgiftsfordringar. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att åstadkomma en utjämning av de olikheter i uppbörd och indrivning som f. n. föreligger mellan å ena sidan löntagare och å andra sidan företagare och fria yrkesutövare kan enligt utskottets mening inga invändningar riktas mot att mer ändamålsenliga bestämmelser tillskapas för att tillgodose kravet på en bättre och effek-

tivare uppbörd och skatteindrivning. De materiella rättsreglerna rörande skatteprivilegiet får emellertid inte vara så utformade, att de i praktiken leder till en försämring för de oprioriterade borgenärerna. Detta skulle uppenbarligen inte stå i överensstämmelse med grunderna för FRL. I propositionen har departementschefen därför särskilt framhållit, att vederbörande myndigheters resurser bör inriktas på att snabbt fastställa det allmännas fordringar på skatter och avgifter. Ju snabbare skattefordringarna kan fastställas, desto större är förutsättningarna för att gäldenären skall kunna fullgöra sina betalningsförpliktelser utan att ett konkursförfarande behöver tillgripas. En sådan ordning gagnar givetvis också de oprioriterade borgenärerna. I detta sammanhang vill utskottet understryka angelägenheten av att ett ökat och bättre samarbete snarast kommer till stånd såväl inom som mellan olika skatte- och uppbördsmyndigheter, så att det av departementschefen avsedda syftet kan tillgodoses så effektivt som möjligt.

Av det anförda framgår att utskottet inte delar motionärernas farhågor för att förslagen i propositionen skall leda till förbättringar av skatteindrivningen på övriga borgenärs bekostnad. Utskottet tillstyrker således i princip förslagen i propositionen. Härav följer att utskottet inte kan biträda yrkandena i motionerna 1971: 1579, 1971: 1580 och 1971: 1581 om avslag på propositionen.

Utskottet behandlar härafter de i motionerna framförda yrkandena om ändringar i propositionsförslaget.

Enligt 1 § sista stycket i lagförslaget skall förmånsrätten inte omfatta restavgift, skatte- och avgiftstillägg eller förseningsavgift.

I motionen 1971: 1565 yrkas att samtliga nämnda avgifter skall omfattas av förmånsrätten. Till stöd härför åberopas att restavgiften är en form av ränta som bör åtnjuta samma prioritet som huvudfordringen. I restlängden anges endast det restförda skattebeloppet jämte restavgift. Härigenom blir det enligt motionärens mening omöjligt att urskilja skatte- och avgiftstillägg samt förseningsavgift, som ingår i det restförda beloppet.

Som departementschefen framhållit har restavgift samt skatte- och avgiftstillägg resp. förseningsavgift likheter med ett generellt vitesföreläggande. Härtill kommer att restavgift enligt gällande rättspraxis inte ansetts jämställd med ränta. På grund härav och då enligt 19 § FRL bl. a. böter och viten i konkurs går efter andra fordringar, även oprioriterade sådana, kan utskottet inte tillstyrka förmånsrätt för någon av ifrågavarande avgifter. Enligt vad utskottet erfärit möter det inte några större svårigheter att i restlängden på lämpligt sätt anmärka förekomsten av skatte- och avgiftstillägg samt förseningsavgift. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker således motionen 1971: 1565,

Som tidigare nämnts föreslås i propositionen att tiden för förmånsrätten för skatter och avgifter skall förlängas från i princip två år till fem år.

I motionen 1971: 1579 framställs ett andrahandsyrkande av innebörd att förmånsrätten inte skall omfatta skatter och avgifter som är äldre än två år.

En tidsmässig förlängning av förmånsrätten är utan tvekan nödvändig för att förbättra resultatet av indrivningen. Härigenom behöver indrivningsåtgärderna inte forceras, och uppgörelser med den betalningskyldige underlättas. För att tillgodose övriga borgenärers intressen är det emellertid, som tidigare framhållits, nödvändigt att lämpliga åtgärder på det organisatoriska planet vidtas för att förkorta den tid som erfordras för att utreda omfattningen av utestående skattefordringar. Av anförda skäl tillstyrker utskottet den i propositionen föreslagna utsträckningen av tiden för förmånsrätten och avstyrker motionen 1971: 1579 i denna del.

I övrigt har förslagen i propositionen inte givit anledning till några uttalanden från utskottets sida.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

A. att riksdagen avslår

1. motionen 1971: 1579, såvitt avser avslag på propositionen 1971: 142,
2. motionen 1971: 1580,
3. motionen 1971: 1581.

B. att riksdagen med bifall till propositionen 1971: 142 samt med avslag på motionen 1971: 1565 och motionen 1971: 1579, såvitt avser tidsbegränsning av förmånsrätten, antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m.

Stockholm den 7 december 1971

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås* (m), Engkvist (s), Eriksson i Bäckmora (c), fru Holmqvist* (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Nilsson i Trobro (m), Wikner (s), Sundkvist (c), Stadling (s) och Hörberg* (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m), vilka — under återopande av innehållet i motionen 1971: 1581 — ansett att utskottet bort hemställa

”att riksdagen

A. med bifall till motionen 1971: 1581 och med anledning av motionerna 1971: 1579 och 1971: 1580

1. avslår propositionen 1971: 142,

2. antar följande

Förslag till

Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970: 979)

Härigenom förordnas, att 13 § förmånsrättslagen (1970: 979) skall upphöra att gälla med utgången av år 1971.

B. avslår följande motioner, nämligen

1. motionen 1971: 1565,

2. motionen 1971: 1579,

3. motionen 1971: 1580,

i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt.”

2. av herrar Eriksson i Bäckmora (c), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c) och Hörberg (fp), vilka — under hänvisning till vad som anförts i motionen 1971: 1579 rörande tiden för förmånsrätten — ansett att utskottet under punkten B bort hemställa

”B. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 1565 och med bifall till motionen 1971: 1579, såvitt avser tidsbegränsning av förmånsrätten, antar det vid propositionen 1971: 142 fogade förslaget till lag om förmånsberättigade skattefordringar m. m. med den ändringen att 3 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

3 § Fordran på — — — egendomsavträde meddelades.

Med sådan fordran på skatt eller avgift på vilken förordningen (1862: 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenä-

Förmånsrätt för fordran enligt 1 § denna lag föreligger endast om konkursansökningen gjorts inom två år efter utgången av det kalen-

Kungl. Maj:ts förslag

rer är tillämplig följer förmånsrätt endast om konkursansökningen gjorts inom fem år efter utgången av det kalenderår under vilket skatten eller avgiften skolat erläggas enligt lag eller författning eller, om särskilt beslut meddelats om betalningstid, enligt detta beslut.

Utskottets förslag

derår under vilket skatten eller avgiften skolat erläggas enligt lag eller författning eller, om särskilt beslut meddelats om betalningstid, enligt detta beslut.”